

Gemeente Maastricht
Postbus 1992
6201 BZ Maastricht
Betreft: grenseffectrapportage van coalitieakkoord

Maastricht, 4 juli 2022.

Zeer geachte leden van de Raad van de Gemeente Maastricht,
Zeer geachte college van burgemeester en wethouders,

Stichting Geen Grens zet zich in voor het intensiveren van de contacten en de samenwerkingsverbanden in de Euregio Maas-Rijn. Vanuit dit gezichtspunt hebben we met veel waardering kennis genomen van het nieuwe coalitieakkoord van uw gemeente.

Maar er zijn toch een aantal zaken waar wij uw aandacht voor vragen en die in uw akkoord wellicht beter tot hun recht mogen komen. Een jaar geleden stuurden wij u onze 'Aanbevelingen en suggesties voor de gemeentelijke verkiezingsprogramma's' (zie bijlage). Wij hoopten toen dat onze aanbevelingen en suggesties aanleiding zouden geven tot eigen ideeën/ervaringen en gesprekken met zusterpartijen 'over de grens' om tot een aantal nieuwe grensoverschrijdende actiepunten te komen.

Wij zijn van mening dat meer economische en sociaal-culturele verbondenheid in de grensregio kan leiden tot versterking en ontwikkeling van Maastricht zelf en de hele (eu)regio. Wij hebben daarom een 'grenseffectrapportage' gemaakt van uw coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid'. Een stad waarmee wij ons ook verbonden voelen.

Vriendelijk groetend,
Huub Spoormans, voorzitter
Ger Essers, secretaris

Stichting Geen Grens
Secretariaat Ger Essers
Sphinxlunet 115,
NL 6221 JK Maastricht
g.essers@planet.nl
www.geengrens.eu

Grenseffectrapportage coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid'.

Inleiding

In coalitieakkoord wordt gesteld dat 'Maastricht een stad van internationale allure is, met de meest Europese universiteit van Nederland en het Verdrag van Maastricht, waarvoor de Provincie Limburg in 2018 het prestigieuze Europees Erfgoedlabel verwierf. Dat imago brengt de stad veel en biedt nog vele kansen voor verdere versterking. Tegelijkertijd brengt dit speciale verantwoordelijkheden met zich, in de richting van onze (Eu)regio, maar ook naar onze inwoners. Ook wordt de 'Verbondenheid van de stad, met haar partners en de (Eu)regio' benadrukt. Stichting Geen Grens onderschrijft deze visie uiteraard. In uw coalitieakkoord stelt u 'de samenwerking moet beter en concreter'. De concrete voorstellen ontbreken echter jammer genoeg in het coalitieakkoord. In deze grenseffectrapportage doen wij een aantal concrete voorstellen, waarmee u aan de slag kunt.

a. Tweedeling: taalgroepen en grenswerkers

Stichting Geen Grens onderschrijft uw visie dat 'in de Maastrichtse samenleving tweedeling een steeds hardnekkiger kenmerk dreigt te worden. Die tweedeling loopt langs vele lijnen: tussen oorspronkelijke en nieuwe bewoners, tussen blijvers en passanten, tussen *taalgroepen*, tussen wijken en langs landsgrenzen (in het bijzonder voor *grenswerkers*), maar zeker ook tussen rijkdom en armoede'. Een (taal) grens is per definitie een tweedeling!

a.1 Internationalisering en buurtalen Duits en Frans

Stichting Geen Grens constateert dat er in het coalitieakkoord gesproken wordt over 'tweedeling in taalgroepen en landsgrenzen enz.'. Ook pleit u voor 'een onderzoek naar de wenselijkheid van meer internationaal aanbod in basis- en voortgezet onderwijs'.

In tegenstelling tot het coalitieakkoord van Heerlen wordt er echter géén enkele aandacht besteed aan de buurtalen Duits en Frans. Dit leidt er toe dat de driedeling in de euregio toeneemt en de sociaal-economische kansen van burgers en ondernemers afnemen. Stichting Geen Grens vindt een onderzoek naar de wenselijkheid van meer internationaal onderwijs overbodig. Een impuls om het onderwijs verder te euregionaliseren lijkt ons veel zinvoller. Ter versterking van het Europees en euregionaal burgerschap zouden alle Maastrichtse scholen een samenwerking en uitwisselingsrelatie moeten aangaan met een Duitse en Belgische school in de nabijgelegen euregio.

a.2. Positie van grenswerkers c.q. grensondernemers

De tweedeling aan de landsgrenzen wat betreft grenswerkers is en blijft een structureel probleem als gevolg van de verschillen in sociale en fiscale stelsels. Recent constateerde het Ministerie van SZW dat 'de uitkeringsverzorging en dienstverlening aan burgers in het buitenland of in grensoverschrijdende situaties verloopt in het algemeen trager, foutgevoeliger en met meer administratieve lasten voor de burger, dan de dienstverlening voor burgers in Nederland'. Verder stelde men dat 'er geen eenvoudige oplossingen mogelijk zijn'¹.

Stichting Geen Grens pleit, net als de Gemeente Heerlen in haar coalitieakkoord, ervoor om het Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling en de Grensinfopunten optimaal te faciliteren. Deze facilitering ontbreekt jammer genoeg in het Maastrichtse coalitieakkoord.

b. Grensoverschrijdend openbaar vervoer

In het coalitieakkoord lezen wij 'dat de prioriteiten in de internationale regio-agenda van Maastricht betere en intensievere OV-verbindingen zijn in Zuid-Limburg en de Euregio (Genk/Hasselt-Aken-Luik) naar de grote en vitale Europese agglomeraties de nabijheid van de Euregio' en 'dit is essentieel voor de toekomst van Maastricht als werk-, woon, cultuur- en kennisstad'. Stichting Geen Grens onderschrijft deze uitgangspunten.

Waar echter de prioriteiten liggen is onzes inziens onduidelijk. Dankzij Parkstad en de Provincie is de spoorlijn Heerlen-Herzogenrath geëlektrificeerd en verdubbeld, waardoor het mogelijk wordt vanuit Maastricht twee keer per uur naar Aachen v.v. te treinen. Waarom wordt er niet gepleit voor een half-uurs treinverbinding met Liège²? De tramverbinding Hasselt-Maastricht is een zachte dood gestorven. Wat is het alternatief? Een modern innovatief trambusnetwerk tussen Maastricht-Hasselt-Genk-Maasmechelen-Stein- Sittard-Geleen is naar de opvatting van Stichting Geen Grens wenselijk en op korte termijn haalbaar. Stichting Geen Grens is van mening dat Maastricht, Sittard-Geleen, Weert en andere grensgemeenten bij de o.a. de Maastrichtse Staatsecretaris moeten gaan lobbyen voor beter grensoverschrijdend openbaar vervoer tussen beide Limburgen en Nederland en België.

c. Grensoverschrijdende culturele samenwerking

Inzake culturele samenwerking schrijft u in het coalitieakkoord dat 'waar Euregionaal kansen te pakken zijn op het gebied van culturele samenwerking, laten we die uiteraard niet liggen'. Ook stelt u in uw coalitieakkoord: 'we gaan actief op zoek naar meer culturele samenwerking over de grens'.

Er zijn naar de opvatting van Stichting Geen Grens veel gemiste kansen. Het verbaast ons, dat u geen aandacht besteedt aan de euregionale culturele uitagenda, waarvoor Maastricht in MAHHL-verband verantwoordelijk is/was en die tot op heden nauwelijks operationeel en zichtbaar is. Aan dit project nemen Heerlen en Sittard-Geleen niet overigens deel. Een nog niet benutte kans is de euregionale museumpas, waaraan de Maastrichtse musea jammer genoeg niet deelnemen. Kansrijk is ook het euregionaal netwerk Very Contemporary, waaraan het Bonnefantenmuseum en Marres echter niet deelnemen.

Ter voorkoming van de sociaal-culturele tweedeling als gevolg van de Nederlands-Vlaamse grens, pleit Stichting Geen Grens voor (digitale) nieuwsbrief 'De Limburgers', zodat Limburgers elkaar beter leren kennen, bij elkaar op bezoek gaan, over de grens gaan leren, studeren, werken en recreëren. Dit project zou kunnen worden ondersteund door de bibliotheken en hogescholen van de Limburgse MAHHL-steden Hasselt, Genk, Maastricht en Sittard-Geleen³.

We hebben waardering voor het aangekondigde onderzoek naar een mogelijke kandidatuur voor Culturele Hoofdstad in 2033 als de verbindende kracht van cultuur in de (Eur)regio. U vraagt zich af welke Zuid-Limburgse stad het meest kansrijk is? Hasselt en Genk hebben in recente verleden ook interesse getoond. Stichting Geen Grens vraagt zich af of het niet verstandig is om dit af te stemmen met Luik, Aken, Hasselt-Genk. Naar onze opvatting maakt het niet uit welke van deze steden in 2033 Culturele Hoofdstad wordt, omdat dit toch zijn uitstraling heeft naar de hele euregio.

d. Diverse grensoverschrijdende projecten: Einstein Telescoop, watersnood en Europese stad

Stichting Geen Grens is met u van mening dat de komst van de Einstein Telescoop een enorme impuls geeft aan onze (Eu)regionale economie. In dit project zal samengewerkt moeten worden tussen Vlaanderen, Wallonië en Nederland. De ervaring leert dat majeure grensoverschrijdende infrastructurele projecten tussen Nederland en België ingewikkeld en risicovol zijn. Een voorbeeld van non-samenwerking was de watersnood in juli 2021, waarbij op operationeel niveau nauwelijks is samengewerkt met Wallonië.

In het coalitieakkoord wordt voorgesteld om samen met de Provincie Limburg en Maastricht University te kijken naar hernieuwde invulling van Maastricht als Europese stad. Stichting Geen Grens is van mening dat Maastricht Europese Stad geen ordinair economisch verdienmodel moet zijn en dat de hernieuwde invulling zich niet moet beperken tot Maastricht. We pleiten er ook voor om het heropgerichte 'Europa Direct' een actievere rol te laten spelen. Studio Europa Maastricht (SEM) en Europa Direct moeten vooral het onderwijs als doelgroep hebben.

Ook vinden wij dat er samengewerkt moet worden met de Universiteit als het gaat om het aandragen van oplossingen voor grensoverschrijdende problemen, die de sociaal-economische ontwikkeling belemmeren. Wij herinneren u aan de recente problemen van de thuiswerkende grenswerkers, de TOZO-regeling voor grensondernemers en de verdubbeling van prijs van de NMBS seniorentickets Maastricht-België v.v.

e. Bestuurlijke aanpak

Wij herhalen uw woorden 'de samenwerking moet beter en concreter'. Wat betreft de bestuurlijke aanpak het volgende. Zowel burgemeester Penn-te Strake⁴ als wethouder Bastiaans hebben de euregionale samenwerking in hun portefeuille. Als het echter om concrete beleidszaken gaat (onderwijs, arbeidsmarkt, cultuur, openbaar vervoer) dan maken deze deel uit van de portefeuille vier andere wethouders. Naar onze opvatting is het daarom van groot belang dat de euregionale samenwerking uitgewerkt wordt in een aparte beleidsnota, waarin een aantal concrete zaken benoemd worden. De landsgrenzen vervagen alleen maar, als er concrete activiteiten plaatsvinden⁵.

In haar coalitieakkoord kiest Heerlen ervoor om vooral bilateraal samen te werken met de Region Aachen. Wij adviseren u om uit oogpunt van effectiviteit en efficiëntie vooral samen te werken met Wallonië (met name met Liège) én vooral met Belgisch-Limburg (Hasselt-Genk). De samenwerking met Belgisch-Limburg kan plaats vinden in overleg met Sittard-Geleen. Daar waar noodzakelijk kan er op het multilaterale en drietalige euregionaal niveau samengewerkt worden.

¹ SZW Vereenvoudigingsagenda Ministerie van SZW (juni 2022)

² Zie onze brief over verdubbeling van de prijs voor het senioren ticket Maastricht-België v.v.

³ Als best practice zie: "Duitsland-Nederlande Huis wil leven Venlonaren én Duitsers verrijken" - VenloVanbinnen

⁴ www.1limburg.nl/nieuws/1363691/burgemeester-maastricht-luidt-noodklok-om-euregio;
www.limburger.nl/cnt/dmf20201030_96418843

⁵ www.nrc.nl/nieuws/2022/06/07/met-volt-moet-de-landsgrens-bij-maastricht-een-beetje-vervagen-a4132733